

POSTANOWIENIE

23 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 23 sierpnia 2023 r. w Warszawie wniosku M. J. i W. J. o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 21 lipca 2022 r., II Ca 1322/21, wydanego w sprawie z powództwa M. J. i W. J. przeciwko [...] spółce akcyjnej w W. o zapłatę

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. zasądza solidarnie od M. J. i W. J. na rzecz [...] spółki akcyjnej w W. 2700 (dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 15 lutego 2021 r., I C 1140/17 Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu oddalił powództwo kredytobiorców o zapłatę 51 311,86 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu tytułem nadpłaty przy zwrocie kredytu waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF), ponieważ postanowienia umowy o waloryzacji nie wiązały

powodowych kredytobiorców ze względu na odesłania do kursu CHF ustalanego przez pozwany bank.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że - wbrew twierdzeniom kredytobiorców o zawarciu umowy kredytu w złotych waloryzowanego kursem CHF - zawarli oni 1 października 2008 r. umowę kredytu w wysokości 80 600 CHF, przyznającej kredytobiorcom prawo do wypłaty sumy kredytu oraz spłaty każdej z rat w złotych według kursu CHF ustalanego przez bank, według wyboru kredytobiorców oddzielnie co do wypłaty kredytu oraz każdej z rat. Sąd uznał za dopuszczalne zawarcie umowy kredytu w walucie obcej także przed zmianą art. 69 Prawa bankowego (dalej: p.b.) z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Wyrokiem z 21 lipca 2022 r., II Ca 1322/21, Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił apelację kredytobiorców przyjmując za własne ustalenia i oceny sądu pierwszej instancji.

W skardze kasacyjnej kredytobiorcy zarzucili naruszenie przepisów:

1) prawa materialnego:

a) art. 385¹ § 1 i § 2 k.c. przez uznanie klauzuli waloryzacyjnej opartej o kurs CHF ustalany przez pozwany bank za wiążące oraz uznanie umowy kredytu za ważną,

b) art. 58 ust. 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 p.b. i art. 353¹ KC przez uznanie umowy kredytu za ważną mimo nieudzielenia odpowiednich informacji kredytobiorcom, uzależnienia wysokości ich świadczenia od wyłącznej decyzji banku oraz nieokreślenia w umowie jej podstawowych elementów w sposób prawidłowy,

c) art. 69 ust. 1 i 2 p.b. przez uznanie umowy za zawartą w CHF, mimo iż jej prawidłowa wykładnia prowadzi do wniosku, że została zawarta w złotych i jedynie była denominowana do CHF, przy czym zawarcie umowy w walucie obcej tym bardziej prowadzi do jej nieważności, gdyż świadczenie banku (wypłata sumy kredytu) nie zostało wykonane w CHF,

d) art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego w zw. z art. 353¹ w zw. z art. 358¹ § 2 i 5 k.c. przez uznanie, że umowa zawierała wszystkie istotne

elementy umowy kredytu, podczas gdy umowa nie określała wysokości sumy kredytu, którą kredytobiorcy poznali dopiero z chwilą jej wypłaty,

e) art. 410 w zw. z art. 405 k.c. oraz art. 69 ust. 1 i 2 p.b. przez uznanie umowy za ważną oraz uznanie rat zapłaconych przez powodów za świadczenie należne pozwanemu bankowi, chociaż raty te podlegały zwrotowi na ich rzecz w całości, a przynajmniej postanowienia o waloryzacji kursem CHF są nieważne,

f) art. 358 § 1 k.c. (w brzmieniu obowiązującym w chwili zawarcia umowy) w związku z art. 5 ustawy - *Prawo dewizowe* (dalej p.d.) przez uznanie, iż umowa nie naruszała zakazu wyrażania zobowiązań w walucie polskiej, gdyż strony spełniały swoje świadczenia w złotych, a tym samym przewidziane *Prawe dewizowym* wyjątki od zakazu z art. 358 § 1 k.c. nie stosowały się,

g) art. 65 § 1 i 2 k.c. przez uznanie, że charakter umowy jako zawartej w CHF determinuje sama treść umowy, podczas gdy wzorzec umowny został sporządzony przez bank, przy czym przed podpisaniem umowy kredytobiorcy nie znali jej treści;

2) przepisów postępowania:

a) art. 227 w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną ocenę materiału dowodowego, polegającą na uznaniu, że umowa określała w sposób odpowiedni sumę i walutę kredytu, podczas gdy w treści umowy określono sumę kredytu niestanowiącą maksymalnej wartości kapitału, a kredytobiorcy w dniu podpisywania umowy nie zostali poinformowani o wysokości swojego zadłużenia w CHF, a więc nie mogli tej wysokości akceptować tak jak konsumenci nie mogli akceptować ryzyka zmiany kursu waluty co do nieznanego sobie okresu w przyszłości, a ponadto suma kredytu już w dniu jego wypłaty wzrosła ze względu na stosowane przez pozwanego bank różnice kursowe oraz marże,

b) art. 227 w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. przez wybiórczą ocenę przeprowadzonych dowodów, polegającą na przyjęciu, że umowa nie naruszała dobrych obyczajów, podczas gdy samo zróżnicowanie kursów kupna i sprzedaży stosowanych dla określenia wysokości kapitału kredytu oraz rat jest sprzeczne

z dobrymi obyczajami i przysparza bankowi niewyszczególnionych wprost w umowie korzyści.

Skarżący wnieśli o przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na oczywistą zasadność zarzutów kasacyjnych przytoczonych wyżej w pkt 1d-g oraz *„pojawiające się w orzecznictwie sądów powszechnych rozbieżności co do możliwości uznania zapisów umów o dewizowy kredyt inwestorski/mieszkaniowy za klauzule abuzywne”*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Jak zasadnie stwierdzono w postanowieniu Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6220/22, *„Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. (...) jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu”*. Ze sformułowania zawartego w skardze *„pojawiające się w orzecznictwie sądów powszechnych rozbieżności co do możliwości uznania zapisów umów o dewizowy kredyt inwestorski/mieszkaniowy za klauzule abuzywne”* nie wynika, czy skarżący zarzucają abuzywny charakter samego wyrażenia kredytu w walucie obcej (zarzut kasacyjny 1f), czy mają na myśli inne zapisy zawartej przez siebie umowy kredytowej, a analogiczne zapisy były już przedmiotem rozbieżnych rozstrzygnięć sądów. W uzasadnieniu wniosku skarżący przytoczyli wyroki sądów okręgowych i apelacyjnych: 6 uznających „istnienie klauzul abuzywnych w przypadku umów o kredyt dewizowy mieszkaniowy/inwestorski” oraz 4 uznające „uznające dewizowy charakter umowy o kredyt dewizowy inwestorski/ mieszkaniowy”.

Uzasadniając rozbieżności w orzecznictwie tymi 10 wyrokami skarżący zdają nie odróżniać dwóch odrębnych zagadnień, należycie jednak odróżnionych przez nich przy formułowaniu zarzutów kasacyjnych:

1) czy mimo nazwania umowy kredytu umową o kredyt w walucie obcej strony w istocie nie zawarły umowy o kredyt w walucie polskiej (zarzuty kasacyjne 1c i 1g); w dwóch spośród 6 wyroków, mających wg skarżących wspierać ich

stanowisko, sądy uznały umowy kredytowe za wyrażone w złotych mimo odmiennej litery umów;

2) czy w umowach są klauzule abuzywne, przy czym klauzule regulujące przeliczanie waluty obcej na złote i odwrotnie co do zasady dotyczą tylko kredytów wyrażonych w walucie polskiej, lecz waloryzowanych kursem waluty obcej (zarzuty kasacyjne 1a i 1b).

Na podstawie art. 65 § 2 k.c. treść świadczeń stron określa ich zgodny zamiar, a nie dosłowne brzmienie umowy. Jeśli celem skarżących jest wykazanie, że istnieje linia orzecznicza uznająca określone okoliczności za wyraz woli zawarcia umowy kredytowej w walucie polskiej, mimo nazwania jej umową o kredyt w walucie obcej, to należało przytoczyć te okoliczności, a nie poprzestać na odesłaniu do orzeczeń w innych sprawach. Przy rozpoznawaniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie jest zadaniem Sądu Najwyższego zastępowanie skarżącego w analizie orzeczeń przytoczonych w skardze i sprawdzaniu, który przepis sądy stosują odmiennie. Przy tym odmienna ocena niemal identycznej umowy o kredyt w walucie obcej nie musi świadczyć o odmiennej wykładni art. 65 § 2 k.c. Uznanie takiej umowy za wyrażoną w walucie obcej tylko pozornie, a w istocie wyrażoną w złotych, może być wynikiem przytoczenia przez kredytobiorcę dodatkowych okoliczności, spoza tekstu umowy, świadczących o złotowym charakterze kredytu - okoliczności, które w sprawie rozstrzygniętej odmiennie nie istniały lub kredytobiorca zaniechał ich podniesienia. Skarżący - poza samym faktem, że zdarza się uznanie umowy kredytu za wyrażoną w złotych mimo jej dosłownego brzmienia wskazującego na wyrażenie w walucie obcej, nie wykazał, na czym polega odmienne stosowanie art. 65 § 2 k.c. w podobnym stanie faktycznym.

Z przytoczonych 10 orzeczeń nie wynika, jakie klauzule umów kredytowych wywołują rozbieżności w orzecznictwie co do ich abuzywności. W 3 wyrokach mowa jest o klauzulach określających kurs przeliczenia walut, co jest istotne tylko w przypadku umowy kredytu waloryzowanego walutą obcą, a nie kredytu walutowego. Niżej zostanie wyjaśniony brak oczywistej zasadności zarzutu zawarcia w istocie umowy o kredyt złotowy (zarzut 1g).

Żadnego z zarzutów kasacyjnych 1d-g nie można uznać za oczywiście uzasadnione.

Nie zachodzi naruszenie art. 405 i 410 k.c. (zarzut 1e). Przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu nie stosuje się do oceny ważności umowy. Przepisy te określają zasady rozliczenia stron umowy nieważnej ze względu na inne przepisy. Ponieważ sądy obydwu instancji uznały umowę za ważną, nie mogły stosować art. 405 i 410 k.c., a tym samym nie mogło dojść do ich naruszenia.

Uznanie przez Sąd drugiej instancji dopuszczalności zawarcia umowy kredytu w CHF (zarzut 1f) skarżący przedstawili jako oczywiście zasadny zarzut kasacyjny. Do 26 sierpnia 2011 r. Prawo bankowe nie zawierało postanowień regulujących udzielanie kredytów i pożyczek w walutach obcych. Do 24 stycznia 2009 r. art. 358 § 1 k.c. zabraniał zaciągania zobowiązań pieniężnych w walutach obcych, lecz „z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych”. Taki generalny wyjątek ustanawiał art. 3 ust. 1 p.d. zezwalający co do zasady na obrót dewizowy, czyli także na zaciąganie i wykonywanie zobowiązań w walutach obcych, aczkolwiek do 24 stycznia 2009 r. obowiązywał zakaz „zawierania umów (...) mogących powodować dokonywanie w kraju rozliczeń w walutach obcych, a także dokonywanie w kraju takich rozliczeń” (art. 9 pkt 15 p.d. w brzmieniu sprzed 24 stycznia 2009 r.). Jednakże na podstawie art. 3 ust. 3 p.d. ograniczania z art. 9 p.d. nie stosowały się „do obrotu dewizowego dokonywanego z udziałem banków”. Zatem w chwili zawarcia przez strony 1 października 2008 r. umowy kredytu nie było przeszkód prawnych do zawarcia umowy wyrażonej i wykonywanej w walucie obcej. Żadne przepisy nie zabraniały wyrażenia umowy w walucie obcej, lecz wykonywania jej w walucie polskiej. Powołany przez skarżącego art. 5 p.d. dotyczy innych kwestii i nie stosuje się do umowy stron. Zatem w chwili zawarcia umowy nie było przeszkód prawnych do udzielenia powodowi przez pozwany bank kredytu w CHF.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania w zakresie zarzutu, iż strony zawarły umowę kredytu złotowego (zarzut 1g), jest wewnętrznie sprzeczny. Jeżeli występują rozbieżności w orzecznictwie, czyli istnieją co najmniej dwie linie

orzecznicze, to orzeczenie zgodne z jedną z tych linii nie może stanowić oczywistego naruszenia prawa. Wyżej wskazano, że kredytobiorcy nie sprostali wskazaniu, co jest źródłem orzeczeń uznających niekiedy, że wbrew literze umowy udzielono kredytu w złotych, a tym samym nie wykazali rozbieżności w orzecznictwie, co nie stanowi przeszkody do oceny, czy uznanie kredytu za walutowy w niniejszej sprawie stanowi oczywiste naruszenie art. 65 § 1 i 2 k.c.

Oceniając, czy zarzut zawarcia w rzeczywistości umowy kredytu złotowego jest oczywiście uzasadniony, to skarżący nie twierdzą, że zgodnym zamiarem stron było zawarcie umowy o kredyt złotowy. Utrzymują, że był to zamiar jedynie kredytobiorców. Natomiast bank proponował powodom umowę, którą podpisali. W uzasadnieniu skargi nie wskazano jednoznacznie, czy kredytobiorcy zawierając umowę pozostawali w błędnym przekonaniu, że podpisują umowę kredytu złotowego denominowanego w CHF, czy też wiedzieli, że zawierają umowę kredytu na sumę 80 600 CHF. Zarzut naruszenia art. 65 § 1 i 2 k.c. skarżący uzasadnili m. in. tezą, iż *„powodowie nie zostali przez pracowników banku należycie pouczeni o wszelkich ryzykach związanych z kredytem denominowanym”*, co wskazuje, że mieli pozostawać w przekonaniu, że zawierają umowę kredytu złotowego denominowanego. Jednakże teza o przekonaniu kredytobiorców co do złotego jako waluty kredytu nie została przez skarżących rozwinięta i należyte uzasadniona. Przede wszystkim powyższa teza nie dotyczy art. 65 k.c., stanowiącego o wykładni umowy, lecz oznacza wprowadzenie drugiej strony umowy w błąd co do treści umowy, co jest podstawą uchylenia się od skutków umowy (art. 84 § 1 k.c.), a nie uznania zamiaru jednej ze stron za zgodny zamiar obydwu stron.

Nie jest oczywiście zasadny zarzut niezawarcia umowy na skutek braku istotnego elementu umowy w postaci sumy i waluty kredytu (zarzut 1d). Suma i waluta, 80 600 CHF, zostały jednoznacznie wskazane w art. [...] umowy (rozd. [...] warunki kredytu, [...] strona umowy). Zarzut oparty jest na niewykazanym we wniosku o przyjęcie skargi założeniu, że strony zawarły umowę kredytu złotowego, a suma 80 600 CHF służyła tylko ustaleniu złotej wysokości kredytu. Według kredytobiorców dopiero z chwilą wypłaty im sumy kredytu w złotych dowiedzieli się oni o wysokości kredytu. Jednakże w świetle umowy

do kredytobiorców należała decyzja o walucie wypłaty. Podejmując decyzję o wypłacie w złotych skarżący mogli spytać się, jaką sumę otrzymają po przeliczeniu 80 600 CHF. Gdyby bank odmówił odpowiedzi, powołując się np. na to, że właściwy będzie kurs z następnego dnia, kredytobiorcy mogli zrezygnować z wypłaty w złotych. Nawet jeśli doszło do nieprawidłowości w realizacji dyspozycji powodów wypłaty w złotych, nieprawidłowości te dotyczą etapu wykonania umowy, a nie jej zawarcia, i nie powodują nieważności umowy. Jeżeli między wyrażeniem woli wypłaty kredytu w złotych i realizacją woli kredytobiorców bank zmieniał kurs CHF, kredytobiorcom może przysługiwać roszczenie odszkodowawcze (art. 471 k.c.), lecz umowa jest ważna. To samo dotyczy zaliczania wpłat złotych skarżących na poczet zadłużenia wyrażonego w CHF. Powodowie podejmując decyzję o spłacie w złotych raty wyrażonej w CHF mieli prawo do działania w zaufaniu do kursu CHF opublikowanego na stronie internetowej banku w chwili spłaty.

Ponieważ skarżący nie wykazali rozbieżności w orzecznictwie i zarzuty kasacyjne objęte wnioskiem o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie są oczywiście uzasadnione, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. oddalił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 k.p.c. pozwanemu przysługuje zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę w wysokości określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

(A.T.)

[f.n]